

COLUMN

De papegaai van Flaubert

[Marc Cosyns](#)

Huisarts en academisch consulent Vakgroep Volksgezondheid en Eerstelijnszorg UGent.

Hoe zoeken wetenschappers naar waarheid, hoe kunstenaars en hoe wij allemaal? Waarom scoren in ons land artsen het hoogst op de schaal van geloofwaardigheid en politici het laagst? En wat met artsen die in de politiek zitten? Waarom denken we van de ene persoon dat die de waarheid spreekt, en vertrouwen we de ander minder of helemaal niet?

gum
GENTS
UNIVERSITEITS
MUSEUM
& PLANTENTUIN

28.03
2024
21.04
2025

Wonderkamer van de
WAARHEID

EXPO + RONDELEIDINGEN + WORKSHOPS + PODCAST + MEER

Dezelfde vragen gelden voor de instituten waar we mee te maken hebben. Bakens van waarheid? Trouwens, er zijn verschillende waarheden, en heeft niet iedereen zijn eigen soms helende waarheid?

Het GUM (Gents Universiteitsmuseum&Plantentuin) bekijkt en toont deze zoektocht naar waarheid en onze positie hierin. Ook een aantal gepensioneerde (!) artsen, waaronder ikzelf, als waarheidlievende gidsen, mogen en kunnen verhalen vertellen over de tijdgeest die zo nauw samenhangt met de waarheid. En vragen stellen, want we zijn natuurlijk ook geïnteresseerd in jullie waarheid.

Het begint allemaal met het verhaal over de papegaai van Gustave Flaubert, de schepper van Madame Bovary. Dat beruchte romanpersonage was de echtgenote van een huisarts uit de provincie, zoals jullie allemaal wel weten. Flaubert, geboren in 1821, was de tweede levende zoon van Achille, een drukbezette hoofdchirurg in het Hôtel-Dieu in Rouen, en zijn vrouw, Anne Fleuriot, de dochter van een huisarts uit Pont-l'Évêque.

Gustave was voorbestemd om arts te worden, want zo gaat dat in zulke families. Maar zijn gezondheid was te zwak, dus werd hij écrivain - 'écrivain', zou zijn moeder zeggen, en dus ook Flauberts papegaai Loulou: écrivain, écrivain! Zij wisten toen nog niet dat Gustave een van de belangrijkste romanschrijvers uit de geschiedenis zou worden, met 'le mot juste' als zijn adagium.

Drie Franse musea claimen dat zij de opgezette papegaai van Flaubert ten toon stellen. Het GUM toont nu echt de echte!

Musea staan hoog in de ranking van waarheidsgetrouwe informatie, wetenschappelijke musea nóg meer. Hoe ligt dat bij een universiteitsmuseum dat zich etaleert als '[Forum voor wetenschap, twijfel en kunst](#)'? We kunnen het vragen aan Pieter Harting. Hij begon als huisarts in Oudewater, werd in 1843 tot hoogleraar Geneeskunde aan de Universiteit van Utrecht benoemd en breide zijn leeropdracht uit tot de farmacologie, plantenfysiologie, dierkunde, ja zelfs tot wiskunde en proefondervindelijke wijsbegeerte.

Een expert in alles, waar de overheid graag een beroep op deed in allerlei (gezondheids-)commissies waar betrouwbare kennis noodzakelijk was. Een expert die via populair-wetenschappelijke artikelen iedereen, 'van allerlei stand', trachtte te bereiken. Hij schreef in het Nederlands een 'Album der Natuur'. En laat dat Nederlands voor sommigen nu net onbetrouwbaar overkomen. Om de waarheid te beschrijven was Latijn nodig, en al begrepen mensen het niet, het vergrootte het respect en het vertrouwen. "Schrijf voorschriften in het Latijn", was het advies dat de Amerikaanse dokter Daniel Cathell in 1882 aan zijn

collega' s gaf in zijn *Book on the Physician Himself (And Things That Concern His Reputation and Success)*.

Dokters afgestudeerd voor 2000 weten nog maar al te goed waar de 'Code van Geneeskundige Plichtenleer' van de Orde der Geneesheren op aanstuurde: verzwijgen zorgt voor vertrouwen, en wenst de patiënt toch meer uitleg, spreek dan Latijn. We herinneren ons de potjes met tincturen met allerlei Latijnse namen op het etiket. Letterlijk 'Potjeslatijn' zou blijken in vele gevallen. Men doet dit ook vandaag nog altijd gretig bij allerlei voedingsmiddelen en pseudogeneesmiddelen in apotheek en drogisterij om wetenschappelijke waarheid uit te stralen, of doe ik de waarheid anno 2024 nu geweld aan?

Was het niet het GUM dat in 2022 zijn [eerste tijdelijke tentoonstelling](#) etaleerde onder de Latijnse titel PHALLUS? Het woord dat onze Van Dale alleen maar kent gespeld als 'fallus': de penis in erectie. Dat zijn ook twee Latijnse woorden, maar geef toe, zou het als waarheid klinken als ik wetenschappelijk schrijf over een 'stijve piemel'?

Geen woord over de clitoris in opgewonden toestand was er te vinden. De reden waarom ik een beroep deed op [de rubriek 'Ontbreekwoorden' van het programma 'Nieuwe Feiten'](#): ik ben op zoek naar een woord voor de clitoris in verhoogde zwellichaamdoorbloeding, als variant -of zegt men de vrouwelijke versie?- van 'Phallus'. Op 27 maart laatstleden kozen luisteraars samen met seksexperte Goedele Liekens voor het woord 'PHALLINE', op de dag dat de nieuwe tentoonstelling 'Wonderkamer van de WAARHEID' officieel opende.

Bij de opgezette papegaai die de bezoeker welkom heet, kan je uitwendig niet zien of het een mannetje of vrouwtje is. Dat kan bij geen enkele papegaai van die familie. Mannetje en vrouwtje hebben beiden bontgekleurde veren. De cloaca als uitwendig geslachtsdeel is gelijkaardig maar nauwelijks zichtbaar voor ons. Welkom, welkom zal hij zeggen en dat zij Loulou heet, maar dat wisten jullie al dat dat waar is.

Marc Cosyns - Huisarts en academisch consulent Vakgroep Volksgezondheid & Eerstelijnszorg UGent (en GUM&Plantentuingids 😊)

[De papegaai van Flaubert - Actueel - Artsenkrant.com](#)